

Nieuwe instrumenten voor effectieve schuldhulpverlening

Budgetcoaching en Budgetbeheer Meierijstad

GEMEENTE MEIERIJSTAD

Inhoud

Inleiding	3
Ambities en visie Meerijstad	6
Actuele ontwikkelingen	8
Verklaringen voor de toename van het aantal mensen onder beschermingsbewind	11
Aanbevelingen Platform 31	12
Benodigd gemeentelijk instrumentarium: aanbod van inkomensbeheer vanuit gemeenten.....	15
Conclusies	18
Advies en beslispunten	22
Financiën	24
Bijlage 1 Beleidsvisie schuldhulpverlening Meerijstad	25
Bijlage 2 Positionpaper VNG schulden en armoede januari 2018	28
Bijlage 3 Onderzoeksrapport Bureau Bartels Verdiepend onderzoek naar de groep onderbewind gestelden augustus 2015 in opdracht van het Ministerie SZW	29
Bijlage 4 Onderzoek naar alternatieven voor beschermingsbewind Bureau Bartels juni 2016 in opdracht van het Ministerie SZW	34
Bijlage 5 Beleidsmatige aspecten beschermingsbewind volgens adviesorganisatie sociale zekerheid Stimulansz 2017	37

1. Inleiding

Steeds meer Nederlanders worden onder bewind gesteld. Het beroep op de bijzondere bijstand voor de kosten die hiermee samenhangen neemt eveneens toe. Dat is ook in Meierijstad het geval.

Het instrument beschermingsbewind voorziet in een behoefte voor mensen met problematische schulden, verstandelijke beperkingen, psychische problemen, verkwisting, lichamelijke beperkingen of een verslaving. We hebben in Nederland te maken met een grote groep mensen in beschermingsbewind die gestaag groeit, waar niet veel mensen snel zullen uitstromen en waarvoor de kosten bijzondere bijstand blijvend gemaakt zullen worden. Hierdoor komt het armoede- en schulden-budget van gemeenten onder druk te staan. Dit komt ook doordat de bijzondere bijstand steeds vaker wordt beschouwd als 'logische' demping voor (onvoorziene) inkomenseffecten voor individuele burgers en gezinnen (kostendelersnorm, kindregelingen, kosten rechtsbijstand, etc.). Gemeenten worden geacht bezuinigingen en maatschappelijke ontwikkelingen in het brede sociale domein steeds op te vangen met de bijzondere bijstand.

Gemeenten hebben de behoefte aan meer grip op de in- en uitstroom van mensen onder bewindstelling. Zij zien een steeds grotere financiële uitdaging omdat zij voor inwoners met een beperkte draagkracht de kosten voor bewind vanuit de bijzondere bijstand moeten dekken. Dat geldt ook voor Meierijstad (en Boekel en Bernheze; op grond van de Dienstverleningsovereenkomsten met deze gemeenten, regelt Meierijstad de schuldhelpverlening ook voor de inwoners van Boekel en Bernheze).

Er zijn echter verschillende oorzaken voor de toename van het aantal mensen onder beschermingsbewind. Daarom is er ook niet één oplossing om tot een sluitende aanpak voor deze groep mensen te komen.

Rapport op weg naar een sluitende aanpak voor financieel kwetsbaren Platform 31

Bij de voorbereiding van deze Nota is gebruik gemaakt van diverse rapporten die over dit onderwerp zijn verschenen, in het bijzonder het rapport *Op weg naar een sluitende aanpak voor financieel kwetsbaren van Platform 31* van maart 2018. Dit rapport gaat uitvoerig in op mogelijkheden om meer grip te krijgen op de instroom van mensen onder beschermingsbewind.

Verder zijn o.a. geraadpleegd: Onderzoeksrapporten naar de groep onder bewind gestelden van Bureau Bartels in opdracht van het Ministerie SZW van augustus 2015/ juni 2016, het Actieplan van het Kabinet/Ministerie SZW *Brede schuldenaanpak* mei 2018, Positionpaper VNG armoede en schulden van januari 2018, Beleidsmatige aspecten beschermingsbewind volgens adviesorganisatie sociale zekerheid Stimulansz. Verder is o.a. navraag gedaan bij andere gemeenten, waaronder Roermond, Vught, 's Hertogenbosch, en bij Stimulansz en Divosa (de Vereniging van Gemeentelijke Directeuren in het Sociaal Domein).

Cijfers Meierijstad

Steeds meer Nederlanders worden onder bewind worden gesteld. Het beroep op de bijzondere bijstand voor de kosten die hiermee samenhangen is de afgelopen jaren eveneens toegenomen. Eind 2016 lag dit totaal aantal landelijk op circa 326.000 mensen, ongeveer 25.000 mensen meer dan in 2015.

Ook in onze gemeente is het aantal mensen dat onder beschermingsbewind staat i.v.m. schulden de afgelopen jaren gegroeid. De uitgaven bijzondere bijstand voor deze kosten nemen daardoor toe.

	2016	2017	1 ^e helft 2018	Prognose 2018
Aantal huishoudens met bijzondere bijstand i.v.m. bewindvoeringskosten min. 1 mnd. max. 12 mnd.				
Meerijstad	463	490 (+ 5,8 %)	464	518
Boekel	59	69	69	
Bernheze	142	152	131	

	2016	2017	1 ^e helft 2018	
Uitgaven bijzondere bijstand i.v.m. bewindvoeringskosten				
Meerijstad	629.756	686.028	388.146	
Boekel	67.625	80.147	48.945	
Bernheze	181.486	202.208	105.878	

		Meerijstad	Zelfde Grootteklasse	Benchmark Gemiddelde
Divosa Benchmark Armoede en schulden 2017				
Percentage uitgaven bijzondere bijstand beschermingsbewind t.o.v. totale uitgaven bijz. bijstand		33,5%	39,8%	33,1%
Uitgaven schuldhelpverlening per 100 inwoners		568	1279	840
Aanmelding schuldhelp per 10.000 inwoners		30,4	54,1	37,9

	2016	2017	1 ^e helft 2018	
Aantal hulpvragen schuldhelp				
Meerijstad		243	125	
Boekel		23	8	
Bernheze		60	20	

Motie raad Meerijstad januari 2018 onderzoek bewind voering in eigen beheer

Bij vaststelling van de Beleidsnota Herijking Beleid Armoede bestrijding Meerijstad 2018 – 2021 op 18 januari 2018 is door de Gemeenteraad van Meerijstad de volgende Motie van de SP aangenomen:

Motie
Agendapunt 17

Onderwerp: herijking beleid Armoedebestrijding Meierij stad 2018 - 2021

De raad van de gemeente Meierijstad bijeen op 18 januari 2018,

Constaterend dat de voorliggende verordening zeker bijdraagt aan armoedebestrijding in onze gemeente,

Overwegend dat ondanks deze verordening voor mensen de kans om in een armoedeval terecht te komen niet voorkomen kan worden met uiteindelijk het risico in de schuldhulpverlening terecht te komen,

De kosten van bewind voering de afgelopen jaren fors toegenomen zijn en verschillende bewindvoerders niet altijd naar behoren lijken te functioneren,

vraagt het college,

Nog dit jaar in beeld te brengen of het mogelijk is om als gemeente bewind voering in eigen hand te nemen,

te onderzoeken of dat voordelen oplevert voor mensen die begeleid worden én voor de gemeente;

in beeld te brengen wat het verschil is in kosten tussen uitbesteden of zelf doen op basis van de uitkomst daarvan met de raad het gesprek aan te gaan over de mogelijkheden in deze,

En gaat over tot de orde van de dag,

SP- fractie

Centraal staat dan de vraag of beschermingsbewind in alle gevallen wel

noodzakelijk is – of sluit een andere wijze van ondersteuning beter aan bij wat mensen met financiële problemen in een kwetsbare positie nodig hebben?

Platform 31 heeft hier onderzoek naar gedaan: Onderzoeksrapport Op weg naar een sluitende aanpak voor financieel kwetsbaren. (Randvoorwaarden en een Quicksan voor een passende doorverwijzing naar beschermingsbewind of ondersteuning vanuit de gemeente). Bij het opstellen van deze Nota en advies is hiervan gebruik gemaakt.

2. Ambities en visie Meierijstad

Mijlpalendocument Meierijstad

Armoedebestrijding staat hoog op de agenda.

In het Mijlpalendocument van de gemeente is daarom o.a. opgenomen:

- Meierijstad wil inwoners die het financieel moeilijk hebben mogelijkheden bieden om ook mee te doen.
- De inwoners van Meierijstad geven zelf vorm aan hun leven en aan hun omgeving. Wij stimuleren en ondersteunen dit. We voorkomen sociale uitsluiting en eenzaamheid. Aan inwoners die dat nodig hebben, wordt passende ondersteuning aangeboden. We zorgen voor maatwerk en voor kwaliteit. De ondersteuning is effectief en efficiënt. Beleid gericht op preventie heeft prioriteit.

Strategische visie op het Sociaal Domein

De missie van Meierijstad luidt als volgt: We investeren in de kracht van de samenleving en hebben oog voor de menselijke maat.

We sluiten met onze missie voor het Sociaal Domein hierbij aan:

In Meierijstad mag en kan iedereen meedoen. Inwoners die ondersteuning nodig hebben, vinden die gemakkelijk en dichtbij.

Om die visie meer concreet te maken en focus te geven, richten we ons op een aantal doelen.

Deze zijn ontleend aan de VNG agenda Inclusieve Samenleving en de tien beloftes van de decentralisatie. Ten aanzien van het thema schulden is in de visie sociaal domein het volgende opgenomen:

Inwoners met (dreigende) problematische schulden krijgen eerder, beter en sneller steun.

Beleidsvisie schuldhulpverlening Meierijstad

Wij willen iedere inwoner die in financiële problemen komt, passende ondersteuning bieden.

Daarom zetten we het beleid voort dat uitgaat van een integrale aanpak en maatwerk. De eigen verantwoordelijkheid en gedragsverandering van de klant staan hierbij voorop. Wij blijven gebruik maken van instrumenten gericht op preventie en het vergroten van financiële zelfredzaamheid. Daarnaast willen wij de wachttijden laag houden en de voorziening laagdrempelig aanbieden. De aanpak die wij voorstaan is integraal en daarom zetten wij in op verdergaande samenwerking met partners als maatschappelijk werk, verslavingszorg, andere hulpverlenende instanties, woningbouwcorporaties en andere relevante partijen. We voeren de regie over de integrale schuldhulpverlening. De uitvoering kan deels worden uitbesteed.

De beleidsvisie schuldhulpverlening is verder uitgewerkt in doelstellingen, het producten aanbod en risicoprofielen. Zie bijlage 1 bij dit rapport.

Uitvoering schuldhulpverlening

De schuldhulpverlening in Meierijstad is als volgt georganiseerd:

De schuldhulpverlening wordt uitgevoerd door klantmanagers schuldhulp van de gemeente (Werkatelier Toegang). Zij beoordelen de hulpvraag, bepalen welke producten kunnen worden ingezet, en verwijzen zonodig ook naar ketenpartners.

Zij schakelen waar mogelijk ook vrijwilligers/ budgetmaatjes in . Stabilisatie vindt veelal plaats door het inschakelen van Bewindvoerderskantoren, budgetbeheerders of budgetcoaches. Voor de intensieve specialistische werkzaamheden zoals het treffen van schuldregelingen met schuldeisers, en het opstellen van WSNP verklaringen (de wettelijke schuldregelingen) wordt samengewerkt met de Kredietbank van de gemeente 's Hertogenbosch (GKB) op contractbasis.

3. Actuele ontwikkelingen

Actieplan Kabinet/Ministerie SZW Brede schuldenaanpak mei 2018

De omvang van de schuldenproblematiek en de impact daarvan op mensen baart het kabinet zorgen. Het kabinet wil meer mensen uit de schulden helpen. Het gaat vooral om mensen die in een uitzichtloze situatie zitten. De Rijksoverheid gaat daarom in gesprek over een brede schuldenaanpak. Dit doet de overheid met gemeenten en diverse partijen zoals Bureau Kredietregistratie (BKR) en Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB). Hierbij vindt het kabinet het heel belangrijk dat schulden worden voorkomen. En als er schulden dreigen dat die vroeg worden gesignaleerd.

De schuldenproblematiek vraagt dat in de volle breedte wordt gekeken, dat een samenhangend totaalpakket aan maatregelen wordt getroffen, én dat dit gezamenlijk met alle betrokken partijen wordt gedaan. Ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. Het Rijk is faciliterend en stimulerend en treft wettelijke maatregelen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de schuldhelpverlening en de kwaliteit van dienstverlening. Zij staan het dichtst bij de mensen om wie het gaat en kunnen hen integrale en passende dienstverlening aanbieden.

Inzet kabinet

Het kabinet zet in op het voorkomen van problematische schulden, treft maatregelen om problematische schulden terug te dringen en maakt afspraken met gemeenten om meer mensen met schulden effectiever te helpen. Het rechtssysteem is zo ingericht dat dat mensen zelf verantwoordelijk zijn en blijven voor het nakomen van hun financiële verplichtingen en het aflossen van eventuele schulden. Daar staat tegenover dat de schuldenaar te allen tijde in zijn levensonderhoud moet kunnen voorzien.

Het Actieplan Brede schuldenaanpak van 23 mei 2018 kent in totaal 40 actiepunten.

Hoofdpijnen actieplan Brede schuldenaanpak

Het actieplan Brede schuldenaanpak heeft 3 hoofdpijnen:

1. Problematische schulden voorkomen: preventie en vroegsignalering.
2. Ontzorgen en ondersteunen.
3. Zorgvuldige en maatschappelijke verantwoorde incasso.

Problematische schulden voorkomen: preventie en vroegsignalering

De rijksoverheid wil nieuw beleid beter laten aansluiten op het 'doenvermogen' van de burger. Beleid en uitvoering houden dan rekening met bijvoorbeeld de mentale belastbaarheid van burgers. Om voor vroeg signalering gegevensuitwisseling te vergemakkelijken en naleving van de Europese privacyregels te waarborgen, wordt de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening aangepast.

Ontzorgen en ondersteunen

Vrijwilligers vervullen een belangrijke rol bij het bereiken en ondersteunen van mensen met (dreigende) schulden. Om samenwerking tussen gemeenten en vrijwilligersorganisaties te versterken, komt er een landelijk dekkend netwerk van vrijwilligersprojecten gericht op schuldhelp en financiële begeleiding. Er komt een experiment met de schuldenrechter. De rechtspraak brengt een visiedocument uit over 'rechtspraak en schulden' met maatregelen die ze gaan ontwikkelen om de problematiek rond schulden te verlichten.

Zorgvuldige en maatschappelijke verantwoorde incasso

Voor verkeersboetes wordt een betalingsregeling bij bedragen vanaf € 75 mogelijk. Bij het niet op tijd betalen van de boetes blijven de verhogingspercentages onverminderd hoog. Om het bestaansminimum beter te beschermen wordt de wet aangepast zodat de beslagvrije voet ook van toepassing wordt bij bankbeslag. Enkele maatregelen die het kabinet wil nemen om schulden aan te pakken zijn:

- Er wordt onderzocht of het minimumbedrag van € 40 incassokosten bij kleine vorderingen verlaagd kan worden.
- Er komt een experiment waarbij iemand met meerdere schulden deze bij 1 en dezelfde rechter kan afhandelen.
- Mensen moeten bij beslag op hun bankrekening voldoende geld overhouden om van te leven. Medio 2018 start een consultatie over het wetsvoorstel dat hierover gaat.

Samenwerkende initiatieven

Op het terrein van schulden zijn veel partijen actief. De staatssecretaris benadrukt dat de schuldenproblematiek vraagt om nauwe samenwerking tussen ministeries, gemeenten en andere betrokken partijen. Een van de initiatieven is Manifestpartijen: SVB, Belastingdienst, CAK, UWV, DUO en CJIB. Ze willen voorkomen dat mensen door deze uitvoerders in een problematische schuldsituatie belanden, bijvoorbeeld door mensen actief voor te lichten bij bepaalde gebeurtenissen of sneller (telefonisch) contact te zoeken.

Decentralisatie uitkering

Versterking gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid

Het kabinet stelt de komende drie jaar 80 mln. (2018: 30 mln., 2019: 25 mln., 2020 25 mln.) ter beschikking voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede - in het bijzonder onder kinderen. Met de VNG is afgesproken dat het merendeel van de middelen (90 procent) via een decentralisatie-uitkering beschikbaar zal worden gesteld aan gemeenten om een impuls te geven aan de verbetering van de toegang tot en effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening en, in lijn met de kabinetsreactie op advies van de SER 'Opgroeien zonder armoede' en op het rapport van de Kinderombudsman 'Alle kinderen kansrijk' (Kamerstukken II, 2017-2018, 24515, nummer 430) aan versterking van de lokale regiefunctie van het armoedebeleid.

Hoe gemeenten hier invulling aan geven is afhankelijk van de lokale context. De komende tijd zal er in samenwerking met de VNG invulling worden gegeven aan monitoring, passend bij de decentrale bevoegdheden van gemeenten en de verantwoording aan de gemeenteraad.

Het overige deel van de middelen (10 procent) zal worden ingezet ter versterking van de landelijke ondersteuning van gemeenten door kennisontwikkeling, professionalisering, kennisuitwisseling, monitoring en coördinatie. Er wordt voortgebouwd op reeds goed lopende en breed gedragen projecten en programma's. Dit zijn: Vakkundig aan het werk, Schouders eronder en de landelijke alliantie van vrijwilligers in de schuldhulpverlening.

Het betreft voor Meierijstad de volgende bedragen:

2018	€ 95.881
2019	€ 78.924
2020	€ 78.924

In de Meicirculaire gemeentefonds 2018 is in Bijlage 4.2-5 de Decentralisatie-uitkering Schulden en armoede te vinden. Decentralisatie-uitkeringen zijn net als de algemene uitkering vrij besteedbaar en er vindt geen verantwoording naar het Rijk plaats. Veel van de uitkeringen zijn verbonden met een zeker doel, waardoor de bestedingsvrijheid materieel wel begrensd kan zijn

Toekomstige wetgeving: Adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind

Gemeenten kunnen straks rechters adviseren over de vraag of iemand met problematische schulden hulp moet krijgen van een beschermingsbewindvoerder (ook wel schuldenbewind genoemd). Nu zijn gemeenten vaak niet op de hoogte als de rechter wordt verzocht om schuldenbewind in te stellen, terwijl ze wél verantwoordelijk zijn voor de juiste ondersteuning van mensen die schulden hebben. Om dit op te lossen, krijgen gemeenten een adviesrecht, als er schuldenbewind wordt aangevraagd. Dit staat in een wetsvoorstel van minister Dekker (voor Rechtsbescherming) waarop via internetconsultatie kan worden gereageerd. De maatregel vloeit voort uit het regeerakkoord. Het is onderdeel van het Actieplan Brede Schuldenaanpak dat onlangs naar de Tweede Kamer is gestuurd. Doel is om mensen met schulden beter te helpen en het aantal mensen met problematische schulden terug te dringen.

Onderzoek naar bewind voering in eigen beheer van andere gemeenten: gerechtelijke procedures

Meerdere gemeenten in Nederland, voornamelijk grote gemeenten als Amsterdam, Eindhoven, Nijmegen, willen onderzoek doen naar het zelf aanbieden van beschermingsbewind. Dit om de stijgende kosten van bijzondere bijstand beheersbaar te maken en problemen met malafide bewindvoerders aan te pakken. Behalve Groningen en Deventer zijn er voor zover bekend echter geen gemeenten die al concrete plannen hebben ontwikkeld om te komen tot bewind voering in eigen beheer.

Groningen

Alleen Groningen heeft het beschermingsbewind sinds 1 maart 2018 in eigen handen genomen. Als gemeenten het beschermingsbewind aanmerken als activiteit in het algemeen belang, dan zouden zij niet in strijd handelen met de Wet markt en overheid, volgens een recente uitspraak van de Autoriteit Consument en Markt. De Groningse gemeenteraad nam in 2014 een zogeheten algemeen-belang besluit met betrekking tot onder meer beschermingsbewind.

Bewindvoerders zijn van mening dat de gemeente Groningen op deze manier eigenlijk misbruik maakt van de Wet markt en overheid en dat zij door het gemeente beleid geen broodwinning meer hebben. Het Landelijk Overleg van Bewindvoerders, Curatoren en Mentoren (LOBCM) gaat daarom bezwaar aantekenen bij de gemeente en de ACM, en de zaak voorleggen aan de rechter.

Deventer

Deventer werd vorig jaar bekritiseerd door de ACM toen zij van plan was alleen nog bijzondere bijstand te verlenen aan klanten van bewindvoerders als dat bewind door het Gemeentelijk Adviesbureau Deventer (BAD) werd uitgevoerd. Daarop kwam de gemeente met een ander plan; de bijzondere bijstand voor vergoeding van beschermingsbewind werd vastgesteld op het prijsniveau van het beschermingsbewind door het BAD, ook als een klant bij een commerciële bewindvoerder onder bewind staat. Ook deze zaak is voorgelegd aan de rechter.

De uitkomst van de verschillende gerechtelijke procedures is nog ongewis.

4. Verklaringen voor de toename van het aantal mensen onder beschermingsbewind

Platform 31 komt tot de volgende conclusies.

De groeiende aandacht voor de toename van het aantal mensen onder beschermingsbewind is onder andere ontstaan door de steeds hoger wordende werkdruk van rechtbanken en het beroep dat gedaan wordt op het budget voor bijzondere bijstand bij gemeenten. Experts geven verschillende verklaringen voor de groei van het aantal mensen onder beschermingsbewind.

Verklaringen buiten de gemeentelijke invloedssfeer

De wereld is een stuk complexer geworden waardoor mensen die het voorheen wel konden organiseren zich niet meer kunnen redden in de regels en systemen.

Door de gevolgen van de economische crisis zijn veel mensen in de financiële problemen gekomen en hebben daardoor de regie verloren.

Zorginstellingen mogen sinds 1 januari 2014 zelf geen budgetbeheer meer aanbieden door wetwijziging van de wet curatele, bewind en mentorschap in 2014.

Verklaringen binnen de indirecte gemeentelijke invloedssfeer

De doorgaande ambulantisering waarbij GGZ cliënten vanuit een instelling weer in de wijk gaan wonen. Voorheen was schuldhulpverlening of budgetbeheer intramuraal georganiseerd. Nu komen deze mensen bij de gemeente terecht of onder bewind.

Hulpverleners vanuit onder andere zorginstellingen, stimuleren mensen om onder bewind te gaan. Bij sommige organisaties is onder bewindstelling een voorwaarde voor samenwerking bijvoorbeeld bij het huren van een woning via de woningcorporatie.

Bewindvoerders werven actief klanten bij de voedselbanken en benaderen mensen actief voor beschermingsbewind.

Verklaringen binnen de directe gemeentelijke invloedssfeer

De trend bij gemeenten om mensen uit budgetbeheer te laten stromen of te stoppen met het inhouden en doorbetalen van de vaste lasten voor mensen in de uitkering.

Mensen kunnen de weg niet vinden naar de gemeentelijke schuldhulpverlening of worden niet toegelaten tot de schuldhulpverlening door gemeenten. Bijvoorbeeld omdat de schuld niet hoog genoeg is.

Gemeenten handelen niet altijd adequaat of snel genoeg wanneer iemand aan de deur klopt met urgente financiële problemen.

Geen alternatieven voor beschermingsbewind, maar wel instrumenten

Een kantonrechter kan op verzoek een beschermingsmaatregel nemen wanneer iemand wegens omstandigheden niet goed voor zijn eigen financiën kan zorgen. De financiële verantwoordelijkheid wordt dan overgenomen door een bewindvoerder. Gemeenten bieden daarnaast instrumenten aan die gericht zijn op het stabiliseren en oplossen van problematische schulden. Deze instrumenten worden soms omschreven als lichter alternatief voor beschermingsbewind.

Het woordgebruik, alternatief voor beschermingsbewind, kan volgens Platform 31 de indruk wekken dat er een (goedkoper) alternatief voor beschermingsbewind bestaat. Echter, er blijft een aanzienlijke groep waarvoor beschermingsbewind het enige juiste instrument. Om verwarring te voorkomen, spreken we zo min mogelijk over een 'alternatief' van beschermingsbewind, maar over 'instrumenten' die aansluiten bij de ondersteunings-behoefte van degene met schulden.

5. Aanbevelingen Platform 31

Onderzoeksrapport Op weg naar een sluitende aanpak voor financieel kwetsbaren maart 2018 Platform 31

Het onderzoeksrapport is opgesteld om meer grip te krijgen op instroom van inwoners in beschermingsbewind.

Platform 31 onderscheidt vijf randvoorwaarden binnen de gemeentelijke invloedssfeer die de snelle instroom naar de juiste hulpverlening van financieel kwetsbare inwoners bepalen. De randvoorwaarden kunnen behulpzaam zijn bij het terugdringen van de toename van het aantal mensen in beschermingsbewind.

Voor een sluitende aanpak van financieel kwetsbaren is preventie en vroeg signalering het fundament. Het is echter onmogelijk om altijd financiële problematiek te voorkomen.

De overige vier randvoorwaarden zijn van belang om dan iemand de meest passende ondersteuning te bieden.

Aanbevelingen

Aanbevelingen voor gemeenten die samen met hun ketenpartners willen werken aan een sluitende aanpak voor financieel kwetsbaren:

1. Besteed aandacht aan preventie en vroeg signalering voor mensen met (een risico) op problematische schulden.
2. Zorg voor een passend aanbod voor inkomensbeheer en schuldhulpverlening voor de financieel kwetsbare inwoner;
3. Zorg dat de financieel kwetsbare inwoner zo snel mogelijk op de juiste plek terechtkomt.
4. Zorg voor een goede samenwerking met bewindvoerders én doorverwijzende partijen, zoals zorg- en welzijnsorganisaties;
5. Investeer in én borg de kwaliteit van schuldhulpverlening.

Toelichting Aanbevelingen

Besteed aandacht aan preventie en vroeg signalering

Financiële problemen beginnen vaak met een 'kleine' betalingsachterstand of schuld, maar een schuld kan snel oplopen tot een problematische schuld. Daarom is het belangrijk dat gemeenten investeren in preventie en vroeg signalering van schulden.

Daarnaast wachten mensen met problematische schulden vaak jaren voordat ze hulp zoeken, vaak pas op het moment dat ze het zelf niet meer kunnen overzien.

De gemeente kan het beleid richten op drie typen preventie:

- Primaire preventie: voorkomen dat mensen in de financiële problemen komen.
- Secundaire preventie: vroegtijdig signaleren, opsporen en behandelen van mensen met (een risico op) financiële problemen.
- Tertiaire preventie: voorkomen dat de financiële problemen terugkomen of erger worden (nazorg).

Zorg voor een passend gemeentelijk aanbod

Het gemeentelijke aanbod moet zo ingericht zijn, dat inwoners snel hulp krijgen bij problematische schulden én dat er wordt gewerkt aan iemands zelfredzaamheid. Hier is maatwerk en flexibiliteit van het aanbod voor nodig. Het aanbieden van verschillende vormen van budgetbeheer helpt om passende ondersteuning te bieden voor de gehele doelgroep. Een beschermingsbewindvoerder

biedt ondersteuning bij een langdurig gebrek aan zelfredzaamheid bij een financieel kwetsbare inwoner.

Zijn werkzaamheden zijn niet per definitie de oplossing voor de schuldenproblematiek.

Zo snel mogelijk op de juiste plek

Veel professionals zonder schuldenexpertise moeten mensen kunnen doorverwijzen naar de juiste hulpverlening. Door het opstellen van een afwegingskader (de Quickscan Beschermingsbewind) krijgen deze professionals inzicht in welke factoren daarbij belangrijk zijn. Gemeenten, wijkteams en andere organisaties kunnen deze Quickscan gebruiken bij het maken van de eerste inschatting van de ondersteuningsbehoefte. Voor alle betrokken sociaal werkers en andere doorverwijzende dienstverleners kan een Quickscan helpen bij het goed doorverwijzen naar passende hulp.

Zorg voor een goede samenwerking

Een goede samenwerking met de sociale kaart in de gemeente is van belang om voor elke partij inzichtelijk te maken wanneer beschermingsbewind en wanneer andere gemeentelijke hulpverlening het best passend is. Elkaar kennen, open communiceren en heldere afspraken zijn belangrijk voor een succesvolle samenwerking.

Daarnaast kan het interessant zijn samen te werken in een combinatie van bewindvoering en budget coaching, wat op termijn kan leiden tot een uitstroom uit beschermingsbewind, indien haalbaar voor de mensen zelf.

Het is belangrijk te kijken naar de gedeelde belangen van de betrokken organisaties. Iedereen is voor een efficiënt en effectief proces van doorverwijzing en een goede kwaliteit. Iedereen wil af van malafide beschermingsbewindkantoren, en iedereen is vóór een goed functionerende, gemeentelijke schuldhulpverlening. Voor alle partijen geldt dus dat het in ieders belang is dat mensen met hun hulpvraag op de juiste plek terechtkomen. Experts vinden dat de verschillende organisaties moeten handelen vanuit vertrouwen, niet vanuit wantrouwen. Daarnaast is het belangrijk dat de partijen elkaars grenzen respecteren. Wanneer iemand onder beschermingsbewind staat, gaat de bewindvoerder over de financiën (de technische kant), de gemeente over de sociale kant (zoals multiproblematiek en gedragsverandering).

Investeer in én borg de kwaliteit van schuldhulpverlening

Het uitvoeren van integrale schuldhulpverlening én het borgen van de kwaliteit hiervan is een taak van de gemeente. Uit het onderzoeksrapport van Platform 31 blijkt dat er meer aandacht nodig is voor de 'inhoudelijke en sociale' kant van de hulpverlening; voor gedragsverandering, integraal werken en maatwerk. Met andere woorden: voor het vakmanschap van de schuldhulpverlener. Er zijn verschillende oorzaken voor de toename van het aantal mensen onder beschermingsbewind. Dit betekent dat er niet één oplossing voor gemeenten is om tot een sluitende aanpak voor deze groep mensen komen.

Beschermingsbewindvoerders vallen onder het toezicht van de kantonrechter en moeten voldoen aan het Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het borgen van de kwaliteit van schuldhulpverlening. Rond kwaliteitsborging is er een verschil tussen de technische kant (systeem) en de meer sociale kant.

Technische kant

Onder de technische kant vallen de juridische en financiële aspecten van de dienstverlening. Bijvoorbeeld het toezicht op het goed functioneren van de systemen die alle betalingen verzorgen voor onder meer de vaste lasten.

Sociale kant

Onder de kwaliteit van de 'sociale' kant kan het vakmanschap van de (schuld)hulpverlener verstaan worden.

Experts kijken dan naar het opleidingsniveau (minimaal een hbo-opleiding) en het inzetten van bijscholing om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen en inzichten. Kwaliteit wordt ook ingevuld als het hebben van een vast contactpersoon voor klanten en of er geïnvesteerd wordt in goede communicatie met klanten.

Wanneer een gemeente vrijwilligers inzet, is ook kwaliteit een aandachtspunt. Het is in ieder geval van belang dat vrijwilligers niet onbedoeld taken van professionals overnemen waarop ze niet voorbereid zijn.

Quickscan beschermingsbewind: instrument om door te verwijzen naar de juiste hulp

Binnen gemeenten moet een uiteenlopende groep professionals en vrijwilligers inwoners met financiële problemen naar de juiste plek kunnen doorverwijzen.

Hulpverleners in het sociaal domein komen mensen met financiële problemen op veel plekken tegen en moeten dan zelf een eerste afweging maken: waar ga ik deze inwoner naar doorverwijzen? Lastig is dat zij vaak onvoldoende specifieke kennis hebben over schuldenproblematiek. Hoe kunnen zij dan toch goed doorverwijzen? Platform31 ontwikkelde een Quickscan beschermingsbewind voor sociaal werkers en doorverwijzende partijen.

De Quickscan helpt bij het maken van eerste inschatting naar welke hulp doorverwezen moet worden. Hierbij is aandacht voor de factoren die van belang zijn bij de afweging tussen een gemeentelijke voorziening en beschermingsbewind. Gemeenten kunnen deze Quickscan verspreiden onder doorverwijzende partijen zoals zorginstellingen, wijkteams of maatschappelijk werk. Het is een hulpmiddel voor het doorverwijzen maar is niet bedoeld om te bepalen of iemand beschermingsbewind nodig heeft of niet. Hiervoor moet een professional met expertise op schuldenproblematiek een afweging maken. Het instrument geeft vooral inzicht in welke factoren belangrijk zijn bij het maken van de keuze tussen beschermingsbewind of andere (gemeentelijke) ondersteuning, inzicht in waar de inwoner naar doorverwezen kan worden, en een eerste grove inschatting van de ondersteuningsbehoeften van een inwoner.

6. Benodigd gemeentelijk instrumentarium: aanbod van inkomensbeheer vanuit gemeenten

Algemeen

Het aanbod van de gemeentelijke schuldhulpverlening en vooral hoe het gemeentelijk aanbod aan inkomensbeheer is vormgegeven, bepaalt mede of iemand doorverwezen wordt naar beschermingsbewind.

Gemeentelijk aanbod dat niet passend is bij de hulpvraag, de situatie en de vaardigheden van de financieel kwetsbare inwoner, kan ervoor zorgen dat er vaker gekozen wordt voor beschermingsbewind. Het aanbieden van alleen budgetbeheer wordt door experts gezien als een onvoldoende passend aanbod voor deze kwetsbare doelgroep.

Gemeenten hebben bewust diverse vormen van inkomensondersteuning ontwikkeld dat ingezet kan worden als instrument in plaats van beschermingsbewind.

Daarbij hechten zij veel waarde aan maatwerk. De ondersteuningsvorm wordt ontwikkeld met de vaardigheden en behoeften van de inwoner als uitgangspunt.

Instrumenten die nodig zijn om een mogelijk beroep op beschermingsbewind te voorkomen staan in onderstaand overzicht.

Overzicht producten en instrumenten die nodig zijn voor inkomensbeheer

Globaal overzicht van alle soorten producten en instrumenten die gemeenten of schuldhulpverleningsorganisaties kunnen inzetten.

	Product/instrument	Omschrijving	Doelgroep
1	Digitale hulp	Informatie over financiële voorzieningen, of hoe iemand zelf zijn schulden kan regelen, is toegankelijk gemaakt op het internet	Voor mensen die op zoek zijn naar (anonieme) hulp of informatie
2	Financieel spreekuur	Laagdrempelige en toegankelijke incidentiele hulp door professionals of vrijwilligers. Kan ook gebruikt worden om met mensen met financ. problemen door te verwijzen naar andere of intensievere hulp wanneer dit nodig blijkt	Huishoudens die een financiële vraag hebben of (incidentele) hulp nodig hebben met hun financiën
3	Vroeg signalering	D.m.v. samenwerking met schuldeisers of vaststellen van risicodoelgroepen gericht hulp aanbieden aan huishoudens waar er tekenen zijn van (een risico op) financiële problemen. Wanneer mensen hulp willen kunnen andere instrumenten ingezet worden afhankelijk van wat nodig is.	Huishoudens waar er een vermoeden is op financiële problemen Huishoudens die vallen onder een risicodoelgroep
4	Inkomensreparatie	Voor de klant wordt geïnventariseerd op welke inkomensondersteunende	Klanten met lichte financiële problematiek die het

		voorzieningen recht bestaat en of hij dit ook ontvangt (kijtschelding, toeslagen, beslagvrije voet). Deze cheque kan door de gemeente gedaan worden maar ook door een vrijwilliger, Sociaal raadsleden, Juridisch loket	niet lukt om dit zelf te organiseren
5	Doorbetalen vaste lasten	De vaste lasten van de bijstands--gerechtigde worden door de gemeente ingehouden en direct betaald aan de woningcorporatie, zorgverzekeraar etc. Daarmee wordt voorkomen dat achterstanden ontstaan	Klanten met een bijstandsuitkering die moeite hebben met hun financiële administratie en het betalen van de verplichtingen
6	Budgetplan, scan, advies	De inkomsten/uitgaven worden in beeld gebracht en het recht op toeslagen berekend. Gekeken wordt of de beslagvrije voet goed is berekend. Dit kan gedaan worden door de gemeente of een vrijwilliger/maatje. Naast een budgetplan of scan kan er ook aanvullende ondersteuning ingezet worden door professionals of vrijwilligers afhankelijk van de zelfredzaamheid van de klant	Klanten die moeite hebben om hun administratie zelf bij te houden Klanten die (tijdelijk) geen overzicht hebben op hun financiële situatie.
7	Budget coaching	Budget coaching omvat het geheel van activiteiten om de klant te leren zelfstandig en op een verantwoorde manier zijn financiële huishouden te voeren. Budget coaching kan zich vertalen in individuele begeleiding of in activiteiten in groepsverband.	Klanten waarbij de vaardigheden voor het beheren van de financiën (gedeeltelijk) ontbreken.
8	Budgetbeheer	Budgetbeheer heeft tot doel de inkomsten en uitgaven van de klant te beheren en in evenwicht te houden. Budgetbeheer wordt in verschillende varianten aangeboden. Dit kan zijn het inhouden van de vaste lasten (bijv. op de uitkering) maar er kan ook een rekening ingericht worden van waaruit beheer plaatsvindt waar de inkomsten van de klant worden ontvangen. Afhankelijk van de mate van zelfredzaamheid van de klant. De beheerder ziet erop toe dat er geen (nieuwe) schulden worden gemaakt. De klant beschikt over leefgeld. Bij budgetbeheer blijft de	Klanten die het in een bepaalde mate niet lukt om de vaste lasten tijdig te betalen of om met geld om te gaan

		klant verantwoordelijk voor de financiële administratie.	
9	Budgetbeheer plus	De vorm van dienstverlening wordt veelal omschreven als een lichtere vorm van beschermingsbewind. Er is meestal een combinatie van zware budget-beheer en budget coaching. In deze variant beheert de hulpverlener de gehele financiën en ontvangt de klant huishoudgeld. Daarnaast is er meestal meer aandacht voor coaching en aanleren van vaardigheden. Het idee is dat de klant op termijn zijn financiële administratie weer kan beheren.	Klanten waarbij het op dit moment door omstandigheden niet lukt om rekeningen te betalen en de financiële administratie bij te houden.

De volgorde van de instrumenten is oplopend in zwaarte; de zwaarste instrumenten staan onderaan. Gemeenten bieden vaak meerdere producten aan voor de doelgroep financieel kwetsbaren voor wie ook beschermingsbewind mogelijk is.

Experts geven aan dat het uitvoeren van de volledige financiële administratie en het ontvangen en beheren van de post twee belangrijke elementen van beschermingsbewind zijn. Deze twee elementen worden veelal opgenomen in gemeentelijk budgetbeheer. Deze vormen van budgetbeheer lijken op de dienstverlening van een bewindvoerder.

Budgetbeheer wordt met verschillende doelen ingezet, maar meestal als tijdelijk instrument.

Dienstverleningsaanbod Meierijstad 2017/ 2018

De instrumenten 1 t/m 6 zijn op dit moment in Meierijstad voorhanden. De instrumenten 7, 8 en 9 niet/ niet volledig.

Een vorm van Budgetbeheer (8) wordt namens Meierijstad uitgevoerd door de gemeente 's Hertogenbosch, in samenhang met de trajecten minnelijke/wettelijke schuldregeling.

7. Conclusies

Onderzoek naar bewind voering in eigen beheer van andere gemeenten: gerechtelijke procedures

Meerdere gemeenten in Nederland, voornamelijk grote gemeenten als Amsterdam, Eindhoven, Nijmegen, willen onderzoek doen naar het zelf aanbieden van beschermingsbewind. Tot nu toe zijn alleen in Groningen en Deventer hiervoor voorzover bekend concrete plannen ontwikkeld. In beide gemeenten zijn gerechtelijke procedures hiertegen aangespannen.

De uitkomst van de verschillende gerechtelijke procedures is ongewis. Kritiek op de plannen is ook dat juist het voorleggen van verzoeken voor bewind voering i.v.m. schulden aan de rechter de onafhankelijkheid waarborgt en belangenverstrengeling tegengaat. De gemeente is immers vaak ook uitkering verstrekker, schuldeiser en/of schuldhelpverlener.

Ook wordt betwijfeld of bewind voering in eigen beheer uiteindelijk een kostenbesparing oplevert. In reactie op de internetconsultatie voor adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind van 14 september 2018 geeft Divosa (de Vereniging van Gemeentelijke Directeuren in het Sociaal Domein) aan dat het adviesrecht kan bijdragen aan een stevige regierol van gemeenten in de schuldhelpverlening. Divosa verwacht echter niet dat de kosten vanuit de bijzondere bijstand hierdoor drastisch terug zullen lopen. Alternatieve ondersteuning vanuit de gemeente kost immers ook geld en het is niet gezegd dat dit per se goedkoper is. Passender ondersteuning is het doel, niet primair goedkopere ondersteuning. De huidige financiële situatie is voor gemeenten onhoudbaar. Divosa blijft daarom aandacht vragen voor voldoende en adequate financiering van deze ondersteuning en voor onderzoek naar de houdbaarheid van de huidige structuur van financieren van beschermingsbewind.

Het kabinet wil samen met gemeenten tot een vernieuwende schuldenaanpak en een verbeterd schuldhelpverleningsaanbod komen. De rode draad in veel gemeenten is preventie, maar juist ook verbetering van de samenwerking met bewindvoerderskantoren, en daarnaast vroeg signalering in samenwerking met bijv. woningbouwcorporaties, zorgverzekeraars en nutsbedrijven.

Verschil inkomensbeheer vanuit de gemeente en beschermingsbewind

Beschermingsbewind is geen schuldhelpverlening en geen oplossing voor de schuldenproblematiek. Het is een oplossing voor een langdurig gebrek aan zelfredzaamheid bij een financieel kwetsbare inwoner. Schuldhelpverlening en inkomensbeheer vanuit gemeenten is in principe van tijdelijke aard en bedoeld om problematische schulden uiteindelijk op te lossen. Beschermingsbewind heeft een langdurig of meer permanent karakter. Het duurt in ieder geval vijf jaar voordat er een herbeoordeling komt.

Inkomensbeheer vanuit de gemeente richt zich voornamelijk op de doelgroep financieel kwetsbare inwoners, die op termijn weer zelf de verantwoordelijkheid kunnen dragen over de eigen financiën. De hulpverlening moet afgestemd worden op de vaardigheden en situatie van de inwoner. Dit betekent dat de gemeentelijke dienstverlening meerdere vormen van budgetbeheer moet aanbieden, afgestemd op het individu, van een lichte ondersteuning tot een zware vorm van ondersteuning, die sterk op beschermingsbewind lijkt. Experts vinden dat budgetbeheer in combinatie met budget coaching past bij leerbare en gemotiveerde inwoners. Is de ondersteuning naar verwachting tijdelijk nodig, dan geven de experts de voorkeur aan een vorm van budgetbeheer vanuit de gemeentelijke schuldhelpverlening. Wanneer iemand eenmaal onder

bescher-mingsbewind staat, is het immers erg lastig is om daar weer uit te komen. Bewind voering is een goede maatregel voor belanghebbenden die geestelijk of lichamelijk niet in staat zijn om hun financiën te beheren en verder niet leerbaar zijn.

Het werken naar zelfstandigheid valt niet onder de kerntaken van de bewindvoerder, maar werken aan zelfredzaamheid is wel een onderdeel van het plan van aanpak dat de bewindvoerder moet opstellen, al heeft een bewindvoerder in de praktijk weinig mogelijkheden om hier echt aan te werken met de onder bewind gestelde, aldus verschillende experts die Platform 31 heeft geraadpleegd.

Wanneer iemand al een paar jaar onder beschermingsbewind staat, wordt het steeds moeilijker om de financiën weer zelf te doen.

Volgens de experts is het in eerste instantie ook de keuze van de inwoner. Hij of zij vraagt als rechthebbende zelf beschermingsbewind aan. In praktijk wordt deze inwoner echter vaak ook geadviseerd of gestuurd door professionals, vrienden of familie. Daarom is het volgens de experts ook belangrijk om door te vragen waarom iemand onder beschermingsbewind wil. Ten slotte is een passend aanbod niet altijd het een of het ander verhaal. Soms heeft een inwoner tijdelijk een beschermingsmaatregel nodig. Later, wanneer zijn situatie meer gestabiliseerd is, heeft hij misschien alleen een lichtere vorm van inkomensbeheer, aangevuld met budget coaching, nodig.

Daarnaast kan budget coaching ook parallel met beschermingsbewind ingezet worden. Dit benadrukt het belang van een goede samenwerking tussen gemeenten en beschermingsbewindvoerders.

Adviesrecht voor gemeenten bij schuldbewind

De rechter bepaalt of iemand onder bewind wordt gesteld. Het gaat hier om zeer specialistische werkzaamheden en veel verschillende bewerkelijke doelgroepen. Maar een beperkt deel van de huidige onder bewind gestelden maakt kans om (op termijn) financieel zelfredzaam te worden. In de meeste gevallen is de opgelegde vorm van bewind de best denkbare maatregel, bijv. bij belanghebbenden die geestelijk of lichamelijk niet in staat zijn om hun financiën te beheren en verder niet leerbaar zijn.

De rijksoverheid bekijkt wettelijke mogelijkheden om gemeenten adviesrecht te geven in de gerechtelijke procedure schuldbewind. In die beoordeling zal de rechter betrekken of er in de gemeente andere instrumenten beschikbaar zijn die gericht zijn op het stabiliseren en oplossen van problematische schulden. Dergelijke instrumenten kunnen mogelijk bijdragen aan het terugdringen van instroom in beschermingsbewind. De inhoudelijke en financiële uitwerking is echter nog onduidelijk.

Relatie tot de regisseursrol van de gemeente

Het zelf gaan uitvoeren van bewind voering vanwege toename van de kosten van bijzondere bijstand en om problemen met malafide bewindvoerders aan te pakken staat enigszins op gespannen voet met de rol van de gemeente als regievoerder.

Uitbreiding Dienstverleningsaanbod schuldhulpverlening Meierijstad

Schuldhulpverlening is een wettelijke verplichte taak van de gemeente en is een kerntaak van de gemeente. De gemeente heeft in het kader van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) de plicht om integrale schuldhulpverlening aan te bieden. Onder integraal wordt verstaan dat er ook aandacht is voor de oorzaken van de schuldproblemen of omstandigheden die een oplossing van het probleem verhinderen.

De dienstverlening van Meierijstad kent nog geen instrumenten voor inkomensbeheer, zoals budget coaching en budgetbeheer (plus) als alternatief voor bewind voering.

Om enigszins te kunnen sturen op de kosten van bewind voering en de kosten van bijzondere bijstand te kunnen terugdringen is het noodzakelijk dat bepaalde hulpvragers nieuwe instrumenten worden geboden voor inkomensbeheer, in te zetten in eigen beheer en/of in samenwerking met bijv. de Gemeentelijke Kredietbank 's-Hertogenbosch in plaats van beschermingsbewind. De GKB 's-Hertogenbosch beschikt sinds kort over een nieuw instrument, de applicatie Mijn Geldzaken, die kan worden ingezet voor budgetbeheer/inkomensbeheer door de gemeente.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat budgetbeheer alleen voor een deel van de cliënten een alternatief is, namelijk alleen voor degenen die leerbaar zijn. Onder bewind gestelden worden grofweg in twee groepen gedeeld:

- Het 'reguliere beschermingsbewind'. De grondslag voor beschermingsbewind is een geestelijke of lichamelijke oorzaak. Deze groep wordt niet of op de korte termijn financieel zelfredzaam.
- Het 'schuldenbewind'. De rechter toetst (maximaal) iedere 5 jaar op noodzakelijkheid van de voortzetting. De grondslag voor het opleggen van het schuldenbewind, is de aanwezigheid van problematische schulden. Deze groep kan grofweg in tweeën worden gedeeld:
 - a. De duurzaam onder bewindgestelden, deze groep is onder bewind gesteld omdat beschermingsbewind bescherming biedt tegen het verder oplopen of escaleren van schuldproblematiek. Op korte termijn wordt deze groep niet financieel zelfredzaam.
 - b. De tijdelijk onder bewindgestelden. Deze groep is leerbaar. Wanneer de schulden geregeld zijn, is de verwachting dat een minder ingrijpende maatregel ingezet kan worden, denk aan budgetcoaching of budgetbeheer.

De uitvoering kan worden belegd bij de klantmanagers schuldhulp van Meierijstad. Tijdens het budgetbeheer kan gewerkt worden aan de financiële redzaamheid van de klant. Daarbij kan gebruik gemaakt worden van het programma Mijn Geldzaken van de GKB. De bestaande samenwerkingsafspraken kunnen hierop worden aangepast.

Voorwaarden voor Budgetcoaching en Budgetbeheer

Voorwaarden aan de inzet van deze instrumenten (als alternatieven voor bewind) zijn:

- er moet sprake zijn van problematische schulden of een concrete dreiging van problematische schulden;
- het alternatief wordt voor een bepaalde periode aangeboden (vaak gekoppeld aan de duur van schuldsanering)
- de klant moet openheid van zaken geven over de financiële situatie
- de klant moet zelfredzaam te maken zijn

Uit ervaringsgegevens van andere gemeenten en de onderzoeksrapporten van Bureau Bartels uit 2015/2016 kan worden afgeleid dat wanneer de gemeente invloed gaat uitoefenen op de instroom naar bewind voering bij schuldenbewind, deze instroom naar bewind voering mogelijk met maximaal 20% daalt. In de onderzoeksrapporten in opdracht van het Ministerie van SZW uit 2015/2016 van Bureau Bartels (zie bijlage 3 en 4) is geconcludeerd dat bij 77% van de onder

bewind gestelden, de maatregel terecht was opgelegd. Dit impliceert dat veel burgers een blijvende maar ook intensieve vorm van budgetbeheer nodig hebben om niet verder in de financiële problemen te geraken of de financiële situatie stabiel te houden.

Het uitvoeren van een nieuwe taak door de gemeente heeft zowel financiële als personele consequenties. Door deze dienstverlening aan te bieden kan Meierijstad ook enige invloed uitoefenen op de rechterlijke besluitvorming bij aanvragen om bewind voering en gebruik maken van het gemeentelijk adviesrecht zodra dat wettelijk is geregeld.

Dit sluit ook aan bij de doelstelling in de Strategische visie op het Sociaal Domein: Inwoners met (dreigende) problematische schulden krijgen eerder, beter en sneller steun.

8. Advies en beslispunten

Meerdere gemeenten in Nederland, voornamelijk grote gemeenten willen onderzoek doen naar het zelf aanbieden van beschermingsbewind. Echter alleen Groningen heeft het beschermingsbewind sinds 1 maart 2018 in eigen handen genomen. De Groningse gemeenteraad nam in 2014 een zogeheten algemeen-belang besluit met betrekking tot onder meer beschermingsbewind.

De belangenvereniging van erkende bewindvoerders is van mening dat de gemeente op deze manier eigenlijk misbruik maakt van de Wet markt en overheid, en dat er sprake kan zijn van belangenverstrengeling. Zij hebben daarom een gerechtelijke procedure aangespannen. Ook in Deventer zijn gerechtelijke procedures gestart tegen de plannen van de gemeente. De uitkomst van de verschillende gerechtelijke procedures is nog ongewis.

Ook wordt betwijfeld of het uiteindelijk een kostenbesparing oplevert, gezien de structurele investeringen die een gemeente moet doen. De rode draad in veel gemeenten is juist verbetering van de samenwerking met bewindvoerderskantoren, naast preventie en vroeg signalering.

Divosa (de Vereniging van Gemeentelijke Directeuren in het Sociaal Domein) geeft aan dat het adviesrecht kan bijdragen aan een stevige regierol van gemeenten in de schuldhulpverlening. Divosa verwacht echter niet dat de kosten vanuit de bijzondere bijstand hierdoor drastisch terug zullen lopen. Alternatieve ondersteuning vanuit de gemeente kost immers ook geld en het is niet gezegd dat dit per se goedkoper is. Passender ondersteuning is het doel, niet primair goedkopere ondersteuning.

Dit leidt tot de volgende advisering:

Advies en beslispunten

1. Samenwerking met bewindvoerderskantoren intensiveren en het dienstverleningsaanbod schuldhulpverlening uitbreiden met budgetcoaching en budgetbeheer.

- a. Geadviseerd wordt te investeren in verbetering van de samenwerking met bewindvoerderskantoren, en het dienstverleningspakket schuldhulpverlening van Meierijstad per 1 januari 2019 uit te breiden met budgetcoaching en budgetbeheer/inkomensbeheer. Dit naast activiteiten gericht op preventie en vroeg signalering.
- b. Geadviseerd wordt niet over te gaan tot bewindvoering i.v.m. schulden in eigen beheer in Meierijstad, maar wel de landelijke ontwikkelingen op dit terrein actief te volgen, waaronder de verschillende gerechtelijke procedures die zijn aangespannen bij andere gemeenten.

2. Als uitgangspunten voor schuldhulpverlening de volgende aanbevelingen van Platform 31 overnemen:

1. Besteed aandacht aan preventie en vroeg signalering voor mensen met (een risico) op problematische schulden.
2. Zorg voor een passend aanbod voor inkomensbeheer en schuldhulpverlening voor de financieel kwetsbare inwoner;
3. Zorg dat de financieel kwetsbare inwoner zo snel mogelijk op de juiste plek terechtkomt.
4. Zorg voor een goede samenwerking met bewindvoerders én doorverwijzende partijen, zoals zorg- en welzijnsorganisaties;

5. Investeer in én borg de kwaliteit van schuldhulpverlening;
6. Verwijzers gebruik laten maken van de Quickscan beschermingsbewind van Platform 31

3. De Beleidsvisie schuldhulpverlening vaststellen (zie bijlage 1 van deze Beleidsnota)

Wij willen iedere inwoner die in financiële problemen komt, passende ondersteuning bieden. Daarom zetten we het beleid voort dat uitgaat van een integrale aanpak en maatwerk. De eigen verantwoordelijkheid en gedragsverandering van de klant staan hierbij voorop. Wij blijven gebruik maken van instrumenten gericht op preventie en het vergroten van financiële zelfredzaamheid. Daarnaast willen wij de wachttijden laag houden en de voorziening laagdrempelig aanbieden. De aanpak die wij voorstaan is integraal en daarom zetten wij in op verdergaande samenwerking met partners als maatschappelijk werk, verslavingszorg, andere hulpverlenende instanties, woningbouwcorporaties en andere relevante partijen. We voeren de regie over de integrale schuldhulpverlening. De uitvoering kan deels worden uitbesteed.

De beleidsvisie schuldhulpverlening is verder uitgewerkt in doelstellingen, het producten aanbod en risicoprofielen. Zie bijlage 1 bij dit rapport.

4. De formatie schuldhulpverlening van WA Toegang voor de komende 3 jaar uit te breiden i.v.m. budgetcoaching en budgetbeheer, vooralsnog met 32 uur per week klantmanager schuldhulpverlening

Nieuwe klanten/instroom

Omdat voornamelijk gestuurd zal worden op de nieuwe instroom is er sprake van een groeimodel. Uit ervaringscijfers van gemeenten blijkt dat de caseload voor 1 fte budgetbeheer maximaal 100 klanten bedraagt. In de wetenschap dat het aantal klanten in budgetbeheer de komende jaren kan toenemen, mede ook als gevolg van introductie van adviesrecht, betekent dit een evenredige stijging van het aantal fte.

Bestaande klanten met vergoeding bijzondere bijstand voor beschermingsbewind

Voor wat betreft het zittende bestand is het van belang te investeren in verbetering van de samenwerking met de verschillende bewindvoerderskantoren die actief zijn voor inwoners van Meierijstad (en voor klanten met een vergoeding voor kosten bijzondere bijstand voor bewindvoering van de gemeenten Boekel en Bernheze), en leerbaarheid van onder bewindgestelden. Er wordt samengewerkt met ruim 30 kantoren. Door samenwerkingsafspraken te maken is het mogelijk om daarmee het best passende ondersteuningsaanbod aan kwetsbare burgers (met financiële problemen) te kunnen bieden en kan in gezamenlijkheid worden gezocht naar oplossingen voor het kostenprobleem, voor de in-, door- en uitstroom, en voor het verkorten van werkprocessen worden gezocht.

Naar verwachting is personele inzet voor budget coaching/budgetbeheer (plus) voor maximaal 100 klanten per jaar op jaarbasis de eerste jaren toereikend (inclusief klanten van de gemeenten Boekel en Bernheze).

Ambitie (groeimodel)

2019:	50 huishoudens
2020:	70 huishoudens
2021:	90 huishoudens

Bij uitkeringsgerechtigden kan in plaats van budgetbeheer in sommige situaties worden volstaan met het doorbetalen van de vaste lasten.

Samenwerking met bewindvoerders

Op 8 november j.l. is een eerste overlegmiddag met bewindvoerderskantoren georganiseerd om afspraken te maken over uitstroom uit bewindvoering. Zij zijn bereid tot verdergaande samenwerking en ervaren Meierijstad als een gemeente die openstaat voor hulpverlening aan financieel kwetsbare inwoners. Ook zij werken aan de bevordering van zelfredzaamheid van hun klanten, door als dat mogelijk is met een klant afspraken te maken over uitstroom en afbouw van de bewindvoerdersactiviteiten. De bewindvoerders stellen hiervoor met de bewuste klant dan een stappenplan op.

Zij moeten aan allerlei kwaliteitseisen voldoen. Als een bewindvoerder in iemands ogen in zijn of haar taak tekort schiet, kan die persoon een klacht indienen bij de kantonrechter van de rechtbank. Bij een terechte klacht kan de rechter de bewindvoerder berispen of vervangen. In voorkomende gevallen probeert het team schuldhulp van Meierijstad te bemiddelen.

9. Financiën

De extra middelen van de Decentralisatie uitkering 2018, 2019 en 2020 kunnen worden ingezet voor uitbreiding van deze dienstverlening. Deze middelen zijn bedoeld om een impuls te geven aan de verbetering van de toegang tot en effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening en aan versterking van de lokale regiefunctie van het armoedebeleid. Het betreft voor Meierijstad de volgende bedragen:

2018 € 95.881

2019 € 78.924

2020 € 78.924

Totaal beschikbare middelen € 253.729

De benodigde schuldhulpverlener 32 uur per week kost ongeveer € 55.000,- per jaar. Dat is bij een caseload van 90 klanten € 611,- per klant. De kosten voor het gebruik van het programma "Mijn Geldzaken" van de GKB te 's-Hertogenbosch bedragen € 416,- per jaar per persoon. De totale kosten per klant bedragen dan op termijn € 1.027,- per klant.

Ambitie (groeimodel)

2019: 50 huishoudens

2020: 70 huishoudens

2021: 90 huishoudens

De inzet van budgetcoaching en budgetbeheer in een aantal situaties, zal structureel leiden tot een verminderd beroep op de bijzondere bijstand voor de kosten van bewindvoering.

De dienstverlening kan ook toegepast worden bij inwoners van Boekel en Bernheze, en komt dan voor rekening van deze gemeenten op grond van de Dienstverleningsovereenkomsten met deze gemeenten.

Bijlage 1. Beleidsvisie schuldhelpverlening Meierijstad

Wij willen iedere inwoner die in financiële problemen komt, passende ondersteuning bieden. Daarom zetten we het beleid voort dat uitgaat van een integrale aanpak en maatwerk. De eigen verantwoordelijkheid en gedragsverandering van de klant staan hierbij voorop. Wij blijven gebruik maken van instrumenten gericht op preventie en het vergroten van financiële zelfredzaamheid. Daarnaast willen wij de wachttijden laag houden en de voorziening laagdrempelig aanbieden. De aanpak die wij voorstaan is integraal en daarom zetten wij in op verdergaande samenwerking met partners als maatschappelijk werk, verslavingszorg, andere hulpverlenende instanties, woningbouwverenigingen en andere relevante partijen. We voeren de regie over de integrale schuldhelpverlening. De uitvoering kan deels worden uitbesteed.

Doelstelling

Het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van de inwoners van de gemeente en het bereiken van een beheersbare financiële situatie voor mensen met schulden.

Dit wordt bereikt door : Het bieden van integrale, effectieve en kwalitatief goede schuldhelpverlening die toegankelijk is voor alle (particuliere) inwoners. Hierbij is aandacht voor de inzet van preventieve instrumenten, een vroegtijdige signalering en aanpak van schulden en een goede nazorg als een traject schuldhelpverlening is afgesloten.

Beleidsuitgangspunten

De doelstelling is uitgewerkt in de volgende acht beleidsuitgangspunten:

1. Integrale aanpak van de problematiek

Gemeente en maatschappelijke ketenpartners werken intensief samen bij de preventie, signalering en vroegtijdige aanpak van schulden en achterliggende problematiek alsook de nazorg en dragen hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

2. Vergroten van de financiële zelfredzaamheid

De schuldhelpverlening is gericht op het vergroten van de financiële zelfstandigheid van de inwoner, zodat er een stabiele financiële situatie ontstaat, waarin de schulden zijn opgelost of beheersbaar zijn. Het schuldhelpverleningstraject moet duurzame gevolgen hebben.

3. Selectieve inzet van producten en instrumenten

Bij elk schuldhelpverleningstraject wordt een realistisch doel gesteld. De in te zetten instrumenten worden afgestemd op dat doel (dus geen dure instrumenten als die geen kans van slagen hebben). Schuldhelpverlening wordt uitgevoerd met in achtneming van de vastgestelde klantprofielen.

4. Preventie is belangrijk: voorkomen is beter dan genezen

De inzet van preventieve instrumenten is belangrijk om de toeloop naar de schuldhelpverlening te verminderen. Deze instrumenten willen we breed inzetten met het doel bewustwording van bestedingsgedrag en het vergroten van financiële zelfredzaamheid.

Daarbij moet worden gedacht o.a. aan algemene voorlichting, het versterken van de samenwerking met ketenpartners, gegevensuitwisseling vroeg signalering, het aanbieden van een cursus omgaan met geld aan burgers, het betrekken van vrijwilligersorganisaties,

5. Goede kwaliteit van schuldhulpverlening

Dit uit zich vooral in een klantgerichte dienstverlening, die snel en duidelijk is. Hierbij worden de eisen van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening in acht genomen. Er wordt geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering van de medewerkers en vrijwilligers.

6. Schuldhulpverlening is toegankelijk voor alle inwoners vanaf 18 jaar

De schuldhulpverlening is toegankelijk voor alle particuliere personen met inachtneming van de grenzen die zijn toegestaan vanuit de Wgs. De toegang tot schuldhulpverlening kan in een individueel geval wel worden geweigerd, bijv. vanwege een onwillige/ verwijtbare houding en gedrag; de regels hiervoor zijn vastgelegd in Beleidsregels schuldhulpverlening.

7. De verzoeker (hulpvrager) vervult een actieve rol

Hij/zij committeert zich vooraf aan de te behalen doelen en de na te leven voorwaarden en is hier zelf naar vermogen verantwoordelijk voor.

8. De verzoeker wordt zo snel mogelijk geholpen

Wij streven naar een maximale wachttijd van 5 tot 10 dagen voor het eerste contact (in plaats van de wettelijk toegestane maximum termijn van vier weken). In geval van crisisinterventie (huisuitzetting/afsluiting van gas, water, elektriciteit, bedreigende schulden) is de wachttijd maximaal 3 dagen. De wachttijd wordt gemonitord om te bezien of de dienstverlening optimaal blijft, ook bij een groeiende vraag.

Klantprofielen en productaanbod

Niet elke verzoeker (hulpvrager) heeft behoefte aan of is gebaat bij elk product dat in het kader van schuldhulpverlening aangeboden wordt. Om een inschatting te kunnen maken welke producten aan welke klanten efficiënt aangeboden kunnen worden, gelet op ook de kosten die met schuldhulpverlening zijn gemoeid, zijn zes klantprofielen opgesteld. Klantprofielen dienen als leidraad in eerste klantcontacten om een traject en product vast te stellen. In welke categorie past de klant en wat voor traject kan aangeboden worden? Maar ook om verwachtingen richting de klant helder te maken; wat kan de klant verwachten ?

- **Risicovol:** Klanten die nog geen schulden hebben maar een groot risico hebben om schulden te krijgen en daardoor preventief hulp nodig hebben. ***Productaanbod: Ordenen adm. Inzet vrijwilliger, Voorlichting, Informatie en advies, Doorverwijzing ketenpartner, Cursus, Sociale lening GKB***
- **Enkelvoudig:** Klanten die door eenmalige omstandigheden (bijv. door tijdelijke werkloosheid, echtscheiding een schuld hebben opgebouwd. Deze groep kan door schuldregelen hun schulden oplossen en zelfstandig verder gaan. ***Productaanbod: Ordenen adm. Inzet vrijwilliger, Voorlichting, Informatie en advies, Doorverwijzing ketenpartner, Cursus, Betalingsregeling, Schuldregeling GKB, Sociale lening GKB***
- **Meervoudig:** Klanten die een schuld hebben opgebouwd, weinig overzichtelijk, waarbij structureel inkomsten en uitgaven in onbalans zijn. Deze groep kan door schuldregelen hun schulden oplossen maar hebben een grotere kans om weer nieuwe schulden te maken.

Productaanbod: Ordenen adm. Inzet vrijwilliger, Voorlichting, Informatie en advies, Doorverwijzing ketenpartner, Cursus, Stabilisatie, Schuldregeling GKB

- **Instabiel:** Klanten die onvoldoende in staat zijn om schuldenvrij hun financiële administratie te doen. Deze groep heeft bijv. moeite met structureren, afhandelen van post, rekenen. Zij vertonen instabiel gedrag en hebben geen overzicht. **Productaanbod: Ordenen adm. Inzet vrijwilliger, Voorlichting, Informatie en advies, Doorverwijzing ketenpartner, Cursus, Stabilisatie**
- **Bijzondere groepen:** Klanten die onvoldoende in staat zijn om hun financiële administratie te doen en daarnaast een verslaving, woon en/of psychiatrisch probleem hebben. **Productaanbod: Ordenen adm., Inzet vrijwilliger, Voorlichting, Informatie en advies, Doorverwijzing ketenpartner, Stabilisatie, Schuldregeling GKB zodra stabilisatie heeft plaatsgevonden**
- **Terugkerend/recidive:** Klanten die al eerder een schuldregeling hebben doorlopen of in de WSNP hebben gezeten en door nieuwe schulden weer schuldhelpverlening aanvragen. **Productaanbod: Ordenen adm., Inzet vrijwilliger, Voorlichting, Informatie en advies, Doorverwijzing ketenpartner, Cursus, Stabilisatie**

Crisisinterventie is voor elke hulpvrager beschikbaar

De schuldhelpverlening wordt uitgevoerd door klantmanagers van de gemeente. Zij bepalen welke producten kunnen worden ingezet, en verwijzen zonodig ook naar ketenpartners en vrijwilligers/schuldhelpmaatjes. Stabilisatie vindt veelal plaats door het inschakelen van Bewindvoerderskantoren, budgetbeheer of Budgetcoaches. Voor de intensieve specialistische werkzaamheden zoals het treffen van schuldregelingen met schuldeisers, en het opstellen van WSNP verklaringen (de wettelijke schuldregelingen) wordt samengewerkt met de Kredietbank (GKB 's Hertogenbosch) op contractbasis.

Beleidsregels schuldhelpverlening

De voorwaarden en regels voor hulpvragers zijn vastgelegd in de Beleidsregels schuldhelpverlening, en kunnen nader worden uitgewerkt in werkinstructies.

De schuldhelpverlening is toegankelijk voor alle particuliere personen met inachtneming van de grenzen die zijn toegestaan vanuit de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening.

De toegang tot schuldhelpverlening kan in een individueel geval wel worden geweigerd, bijv. vanwege een onwillige/ verwijtbare houding en gedrag; de regels hiervoor zijn vastgelegd in Beleidsregels schuldhelpverlening.

Bijlage 2. Positionpaper VNG schulden en armoede januari 2018

Schulden en armoede staan volop in de schijnwerpers. Met het position paper roepen gemeenten de Tweede Kamer en het kabinet op om concreet acht punten aan te pakken. Deze punten zijn randvoorwaardelijk om de gemeentelijke ambitie waar te kunnen maken.

Gemeenten hebben de ambitie om het aantal mensen met problematische schulden substantieel terug te dringen. Natuurlijk door goede schuldhulpverlening, maar liever nog door zo vroeg mogelijk het ontstaan van (problematische) schulden te signaleren én te voorkomen. Schuldhulpverlening is symptoombestrijding en we moeten ons gezamenlijk inspannen om het echte probleem aan te pakken. Dit betekent het doorbreken van intergenerationele armoede en een brede aanpak van sociale problematiek. Tegelijkertijd moeten we – tegen de achtergrond van het WRR rapport ‘Weten is nog geen doen’ – erkennen dat niet iedereen in staat is zijn financiën zelf op orde te houden, zodat ondersteuning wordt ingezet nog voordat schulden zijn ontstaan.

Wat is er concreet nodig?

1. Zorg voor financiële educatie in het onderwijs.
2. Neem belemmeringen privacy en gegevensuitwisseling weg om outreachende integrale schuldhulpverlening te kunnen bieden.
3. Realiseer sociale incasso en pas de bijzondere incassobevoegdheden en de buitenproportionele incassokosten van de Rijksoverheid als schuldeiser aan, waardoor problemen niet groter worden.
4. Zorg ervoor dat er snelheid komt in de minnelijke schuldregeling. Dit kan door een medewerkingsplicht voor schuldeisers in te stellen, of door de procedure van een dwangakkoord te vereenvoudigen en te versnellen.
5. Zorg ervoor dat schuldeisers binnen een voorgeschreven termijn een opgave van alle openstaande schulden moeten doen.
6. Zorg voor een geleidelijke afbouw van inkomensondersteunende Rijksvoorzieningen en een minimabeleid dat werkenden met een laag inkomen langer ondersteunt, want dit helpt bij het verkleinen van de armoedeval.
7. Maak gemeenten regievoerder van het proces van beschermingsbewind, waardoor zij een integrale aanpak kunnen realiseren. Hierbij is naast adviesrecht voor gemeenten voldoende financiering nodig of een andere financieringssystematiek; overdracht van verantwoordelijkheid zonder voldoende financiering zorgt voor meer problemen!
8. Kom tot één betaalmoment voor uitkeringen, toeslagen en voorzieningen, vereenvoudig (aanvraag-)procedures en verkort de doorlooptijden voor toekenning. En zorg voor één overheid die de uitkeringen en toeslagen toekent, direct, op basis van actuele inkomensgegevens en levensgebeurtenissen.

Bijlage 3. Conclusies en aanbevelingen

Onderzoeksrapport Bureau Bartels Verdiepend onderzoek naar de groep onderbewind gestelden augustus 2015 in opdracht van het Ministerie SZW

Redenen toepassing beschermingsbewind

Beschermingsbewind heeft onder andere als doel om financiële stabiliteit te realiseren bij mensen die zelf niet in staat zijn om de eigen financiën te beheren. Het ontbreken van vaardigheden om hun financiën te beheren – is verreweg de belangrijkste reden om een beroep op dit instrument te doen. Ook de stress en spanningen die voortvloeien uit de penibele financiële situatie en de rust die door de ‘bescherming’ wordt verkregen, vormen belangrijke aanleidingen. Daar waar sprake is van problematische schulden, wordt vanuit zowel bewindvoerders als de onderbewindgestelden zelf het vaakst aangevoerd dat bewindvoering is aangevraagd om uit de schuldsituatie te komen. Dikwijls ook omdat schulden de behandeling of hulpverlening op andere terreinen in de weg staan.

Langs verschillende kanalen kunnen onderbewindgestelden ‘op het spoor’ komen van beschermingsbewind. Voor een deel geldt dat zij zichzelf melden, al of niet aangespoord door andere partijen, voor een ander deel geldt dat anderen voor hen het initiatief nemen. Drie typen partijen stimuleren volgens de bewindvoerders dat individuen of hun omgeving verzoeken tot onderbewindstelling indienen. Zorginstellingen zetten hun cliënten op het spoor van beschermingsbewind of nemen het initiatief tot aanvragen daarvan. Daar waar zorgverleners een initiërende rol vervullen, vormt het ontbreken van financiële vaardigheden bij hun patiënten/cliënten vooral een reden om beschermingsbewind aan te vragen, op enige afstand gevolgd door redenen die te maken hebben met het behandel- /zorgverleningstraject (schulden die in de weg zitten, rust/stabiliteit van waaruit verder gewerkt kan worden).

Ontbreken van contact voorafgaande aan de onderbewindstelling wordt door een belangrijk deel van de gemeentelijke beleidsmedewerkers als een ‘gemiste kans’ ervaren.

Bevorderen financiële zelfredzaamheid

Lang niet voor alle onderbewindgestelden geldt dat zij op termijn (weer) financieel zelfredzaam kunnen worden. Meest kansrijk zijn de typen onderbewindgestelden die (op het punt van financiële vaardigheden) als leerbaar kunnen worden aangemerkt, die alleen met problematische schulden te maken hebben (en geen andere toestanden), waar sprake is van voldoende motivatie en in die gevallen waar een incident of levensgebeurtenis heeft gespeeld (zoals baanverlies, scheiding e.d.). Ook het hebben van voldoende begeleiding of een vangnet is volgens sommige bewindvoerders cruciaal voor de kansen op een succesvol traject naar financiële zelfredzaamheid. Met name voor onderbewindgestelden waarvan de toestand onveranderbaar is, is financiële zelfredzaamheid – en daarmee mogelijke uitstroom uit het beschermingsbewind – veelal geen reëel perspectief. In die gevallen is stabiliteit in hun financiële situatie het hoogst haalbare.

Met de nodige voorzichtigheid is in het onderzoek een inschatting gemaakt van het aandeel onderbewindgestelden dat op (lange) termijn in staat zou moeten zijn om de financiën weer zelf te beheren. In de meest pessimistische variant zou dit aandeel tussen 6% en 12% van de populatie bedragen, in de meest optimistische variant 9% tot 19%. Een tussenvariant komt uit op een marge van 7% tot 14%. Op grond hiervan trekken we de conclusie dat in veel gevallen van

beschermingsbewind geen of nauwelijks mogelijkheden zijn voor bevordering van financiële zelfredzaamheid en vervolgens uitstroom uit het beschermingsbewind.

Iets minder dan een kwart van de geraadpleegde bewindvoerders besteedt (zeer) regelmatig aandacht aan versterking van de financiële zelfredzaamheid van hun cliënten, zeven op de tien incidenteel (en dikwijls alleen als het verzoek vanuit de cliënt zelf komt). De belangrijkste activiteiten die bewindvoerders ondernemen om de financiële zelfredzaamheid van cliënten te versterken is hen meer verantwoordelijkheid geven door een lagere frequentie van het verstrekken van leefgeld, door de cliënt zelf meer te betrekken bij het vinden van oplossingen voor hun financiële problemen en door bepaalde rekeningen door cliënten zelf te laten betalen. Een belangrijke belemmering die door bewindvoerders wordt ervaren is tijdgebrek: het aantal beschikbare uren (dat wordt vergoed) beperkt sommige bewindvoerders om hier (veel) aandacht aan te besteden. Ook onvoldoende medewerking van banken en het ontbreken van juiste vaardigheden bij henzelf worden als knelpunten gezien door een deel van de geraadpleegde bewindvoerders.

Zowel vanuit bewindvoerders als gemeenten wordt aangegeven dat er bij versterking van de financiële zelfredzaamheid meer mogelijkheden bestaan om beschermingsbewind met andere instrumenten te vervlechten. Hierbij wordt dan vooral gedacht aan budgetcoaching en -begeleiding, budgetcursussen en het organiseren van een bredere begeleiding rondom de cliënt. Vanuit de beleidsmedewerkers worden daarnaast ook vrijwilligers-organisaties en WSNP-bewindvoerders genoemd die daarbij een rol zouden kunnen spelen.

Mogelijkheden om de financiële zelfredzaamheid van onderbewindgestelden te versterken.

1. Zet meer in op preventie om te voorkomen dat beschermingsbewind nodig is.

Uit het onderzoek komt naar voren dat problematische schulden in veel gevallen mede aanleiding vormen voor het aanvragen van beschermingsbewind. In het verlengde hiervan constateren we een steeds groter aandeel jongeren waarbij deze maatregel wordt toegepast. Om het aantal aanvragen voor beschermingsbewind – en daarmee gepaard gaande kosten – te beheersen, zal meer ingezet moeten worden op preventie. Overigens hoeven de preventieve maatregelen zich niet te beperken tot alleen de jongeren. Ook een meer preventieve inzet van instrumenten als vroeg signalering, budgetcursussen en budget-coaching bij andere leeftijdscohorten kan bijdragen tot voorkoming van schulden en daarmee een lagere kans op instroom in beschermingsbewind.

2. Communiceer als gemeente duidelijker richting ketenpartners, bewindvoerders en mensen met (dreigende) problematische schulden welke hulp vanuit het gemeentelijk instrumentarium kan worden geboden.

Met de inwerkingtreding van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening in 2012 is wettelijk geregeld dat gemeenten een formele taak hebben op het gebied van schuldhulpverlening. Dit betekent dat elke gemeente eerstelijns hulpverlening op het gebied van schulden aanbiedt. De invulling daarvan verschilt per gemeente. Ondanks deze wettelijke rol blijkt uit dit verdiepend onderzoek dat onderbewindgestelden met problematische schulden lang niet altijd eerst bij hun gemeente aankloppen. Voor gemeenten ligt hier een taak om veel nadrukkelijker richting de doelgroep zelf – mensen met schulden – en richting partijen die vaak verwijzen naar beschermingsbewind te communiceren van welk aanbod van gemeentelijke schuldhulpverlening gebruik kan worden gemaakt.

3. Richt toekomstige initiatieven voor versterking van de financiële zelfredzaamheid op die groep onderbewindgestelden waarvan de toestand veranderbaar is en die leerbaar zijn.

Uit het onderzoek is gebleken dat (lang) niet voor alle onderbewindgestelden geldt dat zij op termijn (weer) financieel zelfredzaam kunnen worden. Met name voor onderbewind-gestelden waarvan de toestand onveranderbaar is, is financiële zelfredzaamheid – en daarmee mogelijke uitstroom uit het beschermingsbewind – veelal geen reëel perspectief. Dit betekent dat voor een belangrijk deel van de onderbewindgestelden stabiliteit in hun financiële situatie het hoogst haalbare zal zijn.

Op grond van de interviews met bewindvoerders wordt geschat dat bij circa 9% van alle dossiers initiatieven worden ontplooid om de financiële zelfredzaamheid te bevorderen. Hoewel dit aandeel binnen de marges ligt van het geschatte potentieel aan onderbewindgestelden dat mogelijk financieel zelfredzaam te maken is, levert het onderzoek wel enkele aanwijzingen op dat er meer initiatieven op dit terrein ontplooid zouden kunnen worden. Zo zijn er in de eerste plaats bewindvoerders die hieraan geen aandacht schenken of dit niet proactief bij (geschikte) cliënten aan de orde stellen (omdat het in hun optiek niet tot de taak van een bewindvoerder hoort respectievelijk zij het initiatief bij de onderbewindgestelde laten). Een tweede aanwijzing is dat vanuit bewindvoerders is aangegeven dat binnen het huidige (vergoedings)systeem weinig tijd beschikbaar is om hier aandacht aan te besteden.

Tijdgebrek wordt namelijk als grootste belemmering ervaren daar waar het gaat om stimulering van financiële zelfredzaamheid. Een deel van hen zou er meer aandacht aan besteden als zij daartoe ook de mogelijkheden zouden krijgen. Bovendien geeft een deel van de bewindvoerders aan niet over de juiste competenties te beschikken om (voldoende) aandacht te schenken aan versterking van de financiële zelfredzaamheid van hun cliënten.

4. Besef dat van een ideaaltypische ‘standaard’ aanpak voor versterking van de financiële zelfredzaamheid geen sprake is, maar dat elk individueel geval op zijn merites moet worden beoordeeld.

Daar waar wel mogelijkheden voor versterking van de financiële zelfredzaamheid zijn, zal moeten worden beoordeeld wat een geschikt moment is om dit in gang te zetten, welke deelstappen dan gezet dienen te worden en in welk tempo en welke randvoorwaarden (bijvoorbeeld in de vorm van begeleiding door andere partijen dan de bewindvoerder) ingevuld moeten worden om de slaagkansen te optimaliseren.

Doordat de onderbewindgestelden die hiervoor in aanmerking komen qua kenmerken en omstandigheden sterk van elkaar verschillen, mag niet verwacht worden dat één standaardaanpak te hanteren is. Een maatwerkaanpak ligt voor de hand waarin bewindvoerder en kandidaat, in samenspraak met de begeleider vanuit de zorg/maatschappelijk werk en schuldhelpverlening, bepalen ‘welke route’ het best bewandeld kan worden. Ook ligt hierbij de betrokkenheid van sociale wijkteams – die recent in opkomst zijn – voor de hand.

5. Voorzie bewindvoerders in concrete handvaten om de financiële zelfredzaamheid van (een deel van) hun cliënten te bevorderen en verspreid dit actief via het ministerie van SZW en brancheorganisaties.

Weliswaar besteedt een belangrijk deel van de bewindvoerders in de huidige praktijk al wel (enige) aandacht aan bevordering van financiële zelfredzaamheid, in de meeste gevallen vindt dit op incidentele wijze plaats. Deels heeft dit laatste te maken met de samenstelling van de populatie cliënten die ze ‘bedienen’. Zoals hiervoor aangegeven is, is financiële zelfredzaamheid maar voor een deel van de onderbewindgestelden een realistisch perspectief. Deels heeft dit te maken met het feit dat bewindvoerders binnen de primaire kerntaak die zij vervullen dikwijls weinig mogelijkheden (tijd) en ‘gereedschappen’ hebben om ook nog aandacht te besteden aan versterking van de financiële zelfredzaamheid. Door bewindvoerders concrete handvaten

(bijvoorbeeld in de vorm van een stappenplan, handreiking of een 'beslisboom') over bevordering van financiële zelfredzaamheid te geven, mag verwacht worden dat zij hier meer (gestructureerd) aandacht aan gaan besteden. Immers, hierdoor wordt bij hen het bewustzijn bevorderd dat versterking van de financiële zelfredzaamheid een belangrijk thema is. Bovendien wordt dan aangehaakt bij het belangrijkste knelpunt dat zij naar voren brengen om aandacht te schenken aan financiële zelfredzaamheid, namelijk tijdgebrek. Door concrete handvaten aan te reiken kan namelijk bevorderen dat zij dit makkelijker kunnen oppakken binnen hun praktijk (en niet alles zelf hoeven uit te vinden).

6. Breng – daar waar problematische schulden spelen – beschermingsbewind en schuldhulpverlening eerder en meer bij elkaar om instrumenten vaker met elkaar te zwaluwstaarten.

Voor een belangrijk deel van de aanvragen voor beschermingsbewind geldt dat deze buiten het zicht van de gemeente om gaat. Dit geldt ook voor aanvragen waar sprake is van problematische schulden (waarvan in meer dan de helft van de toegekende verzoeken tot onderbewindstelling sprake is). Ongeveer een derde van de onderbewindgestelden met dergelijke problematische schulden klopt voorafgaande aan bewindvoering voor hulp aan bij de gemeentelijke schuldhulpverlening. In ongeveer 10%- 15% van de gevallen is het eerste contact met de bewindvoerder via de gemeente verlopen, omdat (eerst) gestabiliseerd moest worden in het kader van (mogelijke) schuldsanering. Hieruit kan worden afgeleid dat de gemeenten – anders dan bij de WSNP-bewindvoering – niet per definitie in het 'voortraject' van beschermingsbewind in beeld is.

Ook na instelling van het beschermingsbewind komt maar een deel van de onderbewindgestelden met problematische schulden 'in het vizier' van de gemeentelijke schuldhulpverlening. Daar waar dit het geval is, gaat het vooral om schuldsanerings-trajecten. Andere vormen van schuldhulpverlening worden maar in heel beperkte mate ingezet bij onderbewindgestelden met problematische schulden. Dit terwijl hier volgens bewindvoerders en gemeenten wel mogelijkheden liggen voor meer vervlechting van bewindvoering en schuldhulpverlening. Dit geldt met name voor budgetcoaching en budgetcursussen.

7. Intensiveer via de lijn van de recente transities – bijvoorbeeld via de sociale wijkteams – de betrokkenheid van gemeenten bij beschermingsbewind.

Uit het onderzoek blijkt dat veel onderbewindgestelden via zorg en maatschappelijk werk toegeleid worden naar beschermingsbewind. Op deze beleidsterreinen is het 'landschap' recent echter drastisch veranderd. In veel gemeenten wordt onder regie van de gemeente gewerkt met sociale wijkteams waarin organisaties op het gebied van zorg en maatschappelijk werk vertegenwoordigd zijn. Hierdoor zijn gemeenten 'aan het stuur komen te zitten' wat betreft de doelgroepen die bediend worden en de middelen die hiervoor beschikbaar worden gesteld. Dit vanuit de gedachte dat gemeenten het beste zicht hebben op de problematiek van hun burgers en ondersteuning die wenselijk is. In het huidige tijdsgewricht is het dan ook vreemd dat de doelgroep die vanuit zorg en maatschappelijk werk instroomt in beschermingsbewind zich onttrekt aan de waarneming van gemeenten.

Gemeenten zouden dan ook veel beter dan nu het geval is vanuit hun nieuwe rol – als regisseur van de sociale wijkteams – zicht moeten krijgen op de doelgroep die onder beschermingsbewind wordt geplaatst. Bovendien kan door een meer integrale benadering dan veel beter bekeken worden welk instrumentarium (op welk moment) zinvol ingezet kan worden om de hulp voor deze doelgroep te optimaliseren.

Bijlage 4. Onderzoek naar alternatieven voor beschermingsbewind Bureau Bartels juni 2016 in opdracht van het Ministerie SZW

Problematiek beschermingsbewind

Mensen die niet in staat zijn om zelf voor hun financiële belangen te zorgen, kunnen hun bezittingen onder bewind laten stellen. Aan dit beschermingsbewind zijn kosten verbonden. Wie geen geld heeft om de bewindvoerder te betalen, kan voor deze kosten bijzondere bijstand aanvragen bij de gemeente. Steeds meer Nederlanders worden onder bewind worden gesteld. Het beroep op de bijzondere bijstand voor de kosten die hiermee samenhangen neemt eveneens enorm toe.

Cijfers

Het aantal aanvragen voor beschermingsbewind in de periode 2010 tot en met 2013 met 66% is gestegen. In 2013 geven de 79 gemeenten die deelnamen aan het onderzoek gemiddeld 22% van de totale uitgaven aan bijzondere bijstand uit aan kosten voor beschermingsbewind. Dat was in 2010 nog niet de helft. Ook het aantal personen dat bijzondere bijstand heeft aangevraagd voor dekking van de kosten die verbonden zijn aan beschermingsbewind is toegenomen.

Het instrument beschermingsbewind voorziet in een behoefte voor mensen met problematische schulden, verstandelijke beperkingen, psychische problemen, verkwisting, lichamelijke beperkingen of een verslaving. We hebben te maken met een grote groep mensen in beschermingsbewind die gestaag groeit, niet snel zullen uitstromen en waarvoor de kosten bijzondere bijstand blijvend gemaakt zullen worden. Hierdoor komt het armoede- en schuldenbudget van gemeenten fors onder druk te staan. Dit komt ook doordat de bijzondere bijstand steeds vaker wordt beschouwd als 'logische' demping voor (onvoorziene) inkomenseffecten voor individuele burgers en gezinnen (kostendelersnorm, kindregelingen, kosten rechtsbijstand, etc.). Gemeenten worden geacht bezuinigingen en maatschappelijke ontwikkelingen in het brede sociale domein steeds op te vangen met de bijzondere bijstand.

Initiatieven van gemeenten

Gemeenten hebben maar weinig sleutels om invloed uit te oefenen op de in- en uitstroom van beschermingsbewind. Op diverse manieren proberen gemeenten meer grip te krijgen op de stijgende kosten en het proces van toeleiding van iemand tot beschermingsbewind.

Preventie als onderdeel van schuldhulpverlening

Preventief beleid is belangrijk: wanneer huishoudens eerder bij hulpverleners in beeld komen kan er sneller en effectiever hulp worden geboden. Gemeenten ontplooiën momenteel diverse initiatieven voor preventie.

Beschermingsbewind als onderdeel van schuldhulpverlening

Gemeenten kunnen vanuit de schuldhulpverlening in bepaalde gevallen zelf doorverwijzen naar beschermingsbewind. Sommige gemeenten zetten het instrument in aan het eind van de schuldregeling. Ook wordt beschermingsbewind gebruikt in de stabilisatiefase, om rust en overzicht te creëren en een schuldregeling op te kunnen starten. In die gevallen wordt beschermingsbewind als een tijdelijk instrument gezien, dat de voortgang van een schuldregeling kan bespoedigen.

Aanbieden van adequate voorliggende voorzieningen, zoals budgetbeheer, in plaats van beschermingsbewind

Voor de versterking van de financiële zelfredzaamheid bestaan meer mogelijkheden om beschermingsbewind met andere instrumenten te vervlechten of aan te bieden in plaats van de zware maatregel beschermingsbewind. Gemeenten bieden adequate, passende en toereikende voorliggende voorzieningen (zoals budgetbeheer, budgetbeheer met extra begeleiding, duurzame financiële dienstverlening, budgetcursussen, een tussen-voorziening, langdurig beheer) in plaats van de zware maatregel beschermingsbewind. Deze voorliggende voorzieningen zijn interessant voor de kleine groep die wel financieel zelfredzaam kan worden, of voor wie het instrument te zwaar of ingrijpend is en omdat een vorm van budgetbeheer toereikend is.

Gemeenten werken aan de samenwerking met ketenpartners (zoals maatschappelijk werk), kantonrechters en sociale wijkteams om hen te wijzen op de andere instrumenten. Communicatie over deze voorliggende voorzieningen is dus van groot belang. Bredere inzet van deze instrumenten kosten gemeenten natuurlijk wel extra middelen.

Overleg en samenwerking, bijvoorbeeld met beschermingsbewindvoerders en kantonrechters
Gemeenten vinden het belangrijk om de samenwerking en het overleg met andere gemeenten, kantonrechters, bewindvoerders en ketenpartners te intensiveren.

Alternatieven voor beschermingsbewind

Eén van de mogelijke oplossingsrichtingen voor bovenstaande problematiek is het verminderen van de instroom van mensen in beschermingsbewind.

Door in het 'voortraject' – dus voordat de kantonrechter uitspraak doet over het verzoek tot beschermingsbewind – mogelijke alternatieven voor beschermingsbewind aan te reiken, zou bereikt kunnen worden dat de betreffende personen gebruik gaan maken van minder vergaande voorzieningen (dan beschermingsbewind). Hierdoor zouden minder beschermingsbewinden uitgesproken hoeven worden en het beslag op bijzondere bijstand voor deze voorziening verminderd kunnen worden.

De feitelijke inzet hiervan als alternatief voor beschermingsbewind bevindt zich in veel gemeenten nog in een pril stadium. Veel gemeenten zijn – via pilotprojecten – aan het experimenteren met de inzet van Budgetbeheer (Plus) als alternatief. De alternatieven zijn ook lang niet geschikt voor alle onderbewindgestelden. Maar een beperkt deel van de huidige onderbewindgestelden maakt kans om (op termijn) financieel zelfredzaam te worden. In de meeste gevallen is de opgelegde vorm van bewind de best denkbare maatregel.

Wat de inzet van alternatieven betreft zal dan ook sprake moeten zijn van individueel maatwerk. Tot slot is het een gegeven dat bewind vrijwel altijd voor onbepaalde tijd wordt opgelegd, terwijl gemeenten bij het aanbieden van alternatieven veelal niet de intentie hebben om dit voor onbepaalde tijd te doen. Vaak is hiervoor dan ook een tijdslimiet vastgelegd die in individuele gevallen wel kan worden verlengd.

Budgetbeheer

Alternatieven die bij de behandeling van een verzoek tot beschermingsbewind ook echt als acceptabel alternatief worden ervaren door de kantonrechter zijn 'Budgetbeheer' en 'Budgetbeheer Plus' (of vergelijkbare varianten van intensievere vormen van budgetbeheer). De helft van de gemeenten laat Budgetbeheer uitvoeren door hiervoor een externe partij in te huren. Een derde van de gemeenten voert het Budgetbeheer in eigen beheer uit en zet hiervoor dus eigen medewerkers in.

Budgetbeheer Plus is een intensievere vorm van Budgetbeheer. Daarbij dient bijv. gedacht te worden aan het 'koppelen' van Budgetbeheer aan zaken zoals het aanvragen van uitkeringen, schuldregelingen en toeslagen en het aanbieden van initiatieven om zelfredzaamheid te bevorderen. In een klein aantal gemeente wordt dit in voorkomende gevallen aangeboden als alternatief voor bewind. Net als voor Budgetbeheer geldt ook voor Budgetbeheer Plus dat grote gemeenten dit instrument relatief vaak aanbieden als alternatief voor bewind. Budgetbeheer Plus wordt net als Budgetbeheer (maar dan in sterkere mate) vooral in opdracht van de gemeenten door externe partijen aangeboden. Een klein deel van de gemeenten biedt budgetbeheer in eigen beheer aan.

Budgetcoaching/budgetbegeleiding

Een deel van de (samenwerkingsverbanden van) gemeenten zet 'Budgetcoaching/ budgetbegeleiding' in als alternatief voor beschermingsbewind. Dit blijkt vooral via externe partijen in opdracht van de gemeente aangeboden te worden. De helft van de gemeenten huurt hiervoor een externe partij in. Een kwart van de gemeenten biedt budgetcoaching – veelal in het kader van schuldhulpverlening – door middel van eigen medewerkers aan.

Doorbetalingen van vaste lasten vanuit bijstandsuitkering

Door in totaal 24 respondenten (9%) is aangegeven dat hun gemeente 'doorbetaling van de vaste lasten vanuit de bijstandsuitkering' als alternatief voor bewind aanbiedt. Daarbij worden de vaste lasten van een onderbewindgestelde direct door de gemeente vanuit de bijstand betaald en niet – zoals bij onderbewindstelling – via de bewindvoerder. Hierdoor wordt geborgd dat cliënten geen betaalachterstanden oplopen bij de woningcorporatie, nutsvoorzieningen en zorgverzekering. Door vaste lasten door te betalen kunnen het ontstaan van (nieuwe) schulden en gedwongen uithuiszettingen worden voorkomen. Door doorbetaling van vaste lasten aan te bieden kunnen gemeenten een belangrijke taak van bewindvoerders – namelijk de afdracht van vaste lasten – overnemen. Voor een deel van de doelgroep kan dit een alternatief voor bewind zijn.

Bijlage 5. Beleidsmatige aspecten beschermingsbewind volgens adviesorganisatie sociale zekerheid Stimulansz 2017

Wie zijn financiële huishouding niet zelf kan regelen, kan zich bij de rechter onder bewind laten stellen. Onderbewindstelling komt veel voor bij mensen met problematische schulden. Gemeenten moeten de kosten van bewindvoering vaak vergoeden uit de bijzondere bijstand. Er zijn alternatieven voor beschermingsbewind.

Afwegingskader beleid beschermingsbewind

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening legt gemeenten de zorgplicht op een plan te maken voor integrale schuldhulpverlening. Een van de instrumenten van schuldhulpverlening is beschermingsbewind.

Beschermingsbewind is een maatregel die alleen de rechter kan opleggen. De rechter toetst of iemand zijn financiële belangen voldoende kan behartigen. Is dat niet zo, dan kan de rechter een bewindvoerder benoemen om de financiële belangen van de onder-bewindgestelde te beheren. Beschermingsbewind kan ook worden opgelegd voor het hebben van schulden. Gemeenten willen in het kader van schuldhulpverlening bij voorkeur andere instrumenten inzetten, bijvoorbeeld budgetbeheer. Budgetbeheer is geen maatregel die de rechter kan opleggen. Daardoor kan het gebeuren dat een gemeente budgetbeheer wil inzetten, terwijl de rechter beschermingsbewind uitspreekt. De gemeente kan de toeleiding naar beschermingsbewind ondervangen, bijvoorbeeld door samenwerking met ketenpartners en wijkteams. Afstemming en samenwerking tussen gemeenten, bewindvoerders, ketenpartners en wijkteams kan er toe bijdragen dat er vaker een passend alternatief voor beschermingsbewind aan een persoon met schulden kan worden aangeboden.

Ook bij de uitstroom van personen uit beschermingsbewind kan de gemeente een rol hebben. Voor personen onder schuldbewind kan de gemeente beëindiging van de maatregel aan de rechter vragen. Het is aan te raden de klant een alternatief aan te bieden indien de klant zijn financiën (nog) niet kan regelen of de schulden (nog) niet zijn opgelost.

(On)mogelijkheden beschermingsbewind

In Nederland is een stijging te zien in het aantal onder bewind gestelden. Deze stijging gaat gepaard met de stijgende kosten voor gemeenten door het toenemende beroep op de bijzondere bijstand voor de kosten van beschermingsbewind. Gemeenten willen zich graag toeleggen op een passend alternatief zodat er minder beroep wordt gedaan op bijzondere bijstand. Daarnaast willen zij met passende alternatieven de onder bewind gestelden financieel zelfredzamer maken, zodat die uiteindelijk de best passende dienstverlening krijgen.

In het onderzoek van B. van der Meulen (HU) stond de volgende vraag centraal: 'Wat zijn de succes- en faalfactoren binnen de gemeentelijke pilots naar passende alternatieven voor beschermingsbewind die bijdragen aan de succesvolle uitstroom van het aantal onder bewind gestelden die een beroep doen op de bijzondere bijstand?'.

Geraadpleegde jurisprudentie geeft inzicht in de (on)mogelijkheden tot het opheffen van de maatregel beschermingsbewind. Enerzijds blijkt dat passende alternatieven, zoals budgetbeheer of inkomensbeheer, toereikend werden beschouwd door de kantonrechter. Anderzijds blijkt dat de

kantonrechter diegene is die beslist en de aangedragen alternatieven niet in alle gevallen volstaan voor beschermingsbewind.

Een van de succesfactoren is de verbeterde samenwerking tussen gemeenten en bewindvoerderskantoren. Daarnaast is samenwerking an sich een succesfactor, ook de samenwerking tussen de rechtbank, ketenpartners en het wijkteam wordt als succesvol ervaren. Alle partijen kregen vertrouwen in de pilots door het naar buiten brengen van de pilot, waarmee gemeenten inzicht gaven in de aangeboden alternatieve producten.

Wat is nodig om succesvolle uitstroom voor cliënten te realiseren? Een goede samenwerking tussen de gemeenten en de bewindvoerders voor een afbouwtraject, waarbij verschillende vormen zoals budgetbeheer, budget coaching, vrijwillige acties wordt aangeboden alsmede een nazorgtraject waarbij ruimte is voor maatwerk, is nodig voor een succesvolle uitstroom.